

ARENA, από την έρευνα στην εκπαίδευση

Προτάσεις αξιοποίησης

Νατάσα Μιχαηλίδου, Γιάννης Μούρθος

Συνεργαζόμενοι Ερευνητές

ΕΚ Αθηνά/ΙΕΛ Ξάνθης

ΑΘΗΝΑ

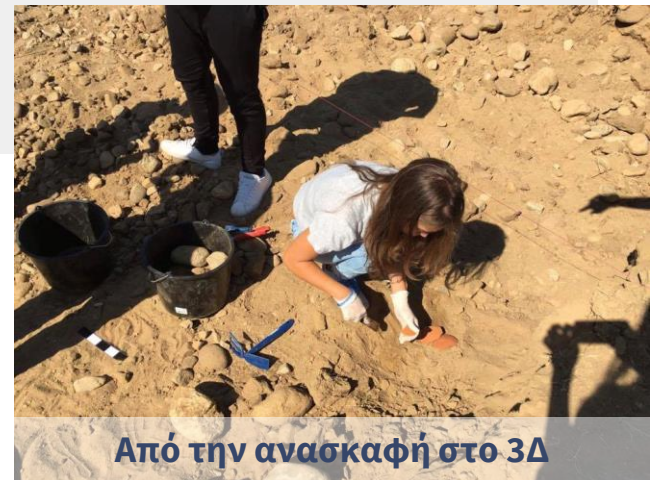
Έρευνα & Καινοτομία
Τεχνολογίες Πληροφορίας

Πρόγραμμα ARENA

Archaeological **RE**search in the **N**orth **A**egean

Αποθετήριο αρχαιολογικής βιβλιογραφίας
→ Ερευνητές ανθρωπιστικών επιστημών

Δημόσια Αρχαιολογία
→ Ευρύ κοινό

Από την ανασκαφή στο 3Δ

Πρόγραμμα ARENA: εκπαιδευτικό υλικό

Άβδηρα, Φίλιπποι, Αμφίπολη, Όλυνθος, Δίον

5 θέσεις

- Γεωγραφικό – Χρονολογικό εύρος
- Ποικίλες χρονικές περίοδοι (#Όλυνθος)
- Ελληνικές αποικίες - εγκαταστάσεις γηγενών
- Τμηματική αποκάλυψη των θέσεων
- Συνεχής ερευνητική δραστηριότητα
- Ποικιλία στον αριθμό επισκεπτών (#Φίλιπποι)

Πρόγραμμα ARENA: εκπαιδευτικό υλικό

Τι & Για ποιον

1. Συλλογή διαθέσιμου υλικού &
 2. Πρόταση νέου ενδεικτικού περιεχομένου
- παιδιά πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (κυρίως)
 - συνοδοί ενήλικες (δάσκαλοι ή γονείς)
 - επαγγελματίες (ξεναγοί)

Πρόγραμμα ARENA: εκπαιδευτικό υλικό

Στόχος

Συμβολή σε:

- εξοικείωση με τον αρχ. χώρο
- φυσική επίσκεψη
- σύνδεση με καθημερινότητα
- εξερεύνηση με παιγνιώδεις δράσεις
- ανακάλυψη μέσα από ιστορίες

Μελέτη περίπτωσης: Άβδηρα

Πρόγραμμα ARENA: Άβδηρα

Πού: παράλια Αιγαιακής Θράκης
20 χλμ. από την Ξάνθη

Πότε: ελληνική αποικία - συνεχής κατοίκηση
7ος αι. π.Χ. - 14ος αι. μ.Χ.

Σήμερα: διαφορετικά επίπεδα
τμήματα της πόλης

Πρόγραμμα ARENA: 'Αβδηρα

Ποιοι: διεπιστημονική ομάδα
αρχαιολόγοι, μουσειολόγος-ξεναγός,
εκπαιδευτικός

Πώς: επιτόπιες επισκέψεις

1. Συλλογή διαθέσιμου υλικού, βιβλιογραφίας &
2. Πρόταση νέου ενδεικτικού περιεχομένου

1. Συλλογή διαθέσιμου υλικού Μελέτη βιβλιογραφίας

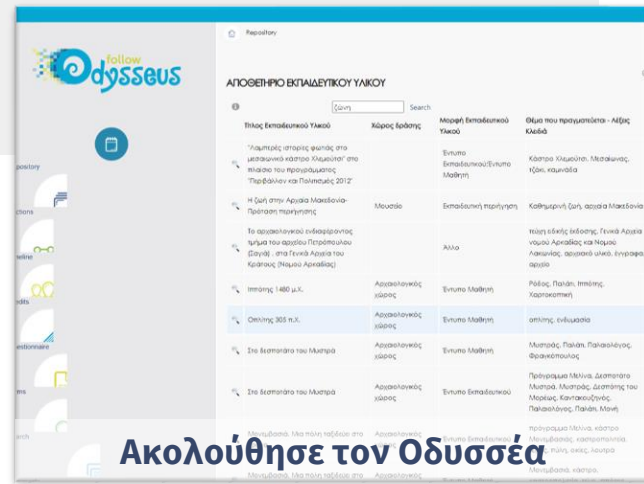
Υπάρχουν εκπαιδευτικό περιεχόμενο για αρχαιολογ. χώρους

Υπουργείο Πολιτισμού

- Εκπαιδευτικές δημοσιεύσεις ΕΦΑ φυλλάδια, φύλλα εργασίας, φανταστικές διηγήσεις, για εκπαιδευτικούς και μαθητές, ευρύ κοινό
- Ακολουθήσε τον Οδυσσέα (portal)
- Εκπαιδευτικά προγράμματα ΕΦΑ

Υπουργείο Παιδείας

- Φωτόδεντρο
- Δράσεις/σεμινάρια Διευθύνσεων Εκπαίδευσης
- Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

2. Πρόταση νέου ενδεικτικού περιεχομένου

Πρόταση νέου εκπαιδ. περιεχομένου

Ενημερωτικό υλικό: **Πριν & Μετά** την επίσκεψη

- ενημερωτικό/εκλαϊκευμένο κείμενο
- πρακτικά ζητήματα
- προτεινόμενη διαδρομή
- εικόνες - βίντεο
- λίστα εκπαιδευτικού υλικού
- βιβλιογραφία
- φόρμα αξιολόγησης

Αβδηρα

ο αρχαιολογικός χώρος
για το ευρύ κοινό και τη σχολική κοινότητα...

Βρείτε εδώ **κείμενα** και **εικόνες** για να περιηγηθείτε ευχάριστα και δημιουργικά!
Παίξτε με **δράσεις** στο [Φύλλο Εργασίας](#) και συμπληρώστε τη [Φόρμα Αξιολόγησης](#)!

Τα ερείπια από τη λεγόμενη Δυτική πύλη των Αβδέρων κοντά στην είσοδο του αρχαιολογικού χώρου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γενικό Κείμενο	2
Πρακτικά ζητήματα	4
Εκπαιδευτικό Κείμενο	5
Προτεινόμενη Διαδρομή	5

Πρόταση νέου εκπαιδ. περιεχομένου

<http://arena.athenarc.gr/>

Κείμενα
Πολυμεσικό υλικό
Υπερσύνδεσμοι

Αρχεία pdf
Ελεύθερα διαθέσιμα

Αρχική Χάρτης Χρονολόγιο **Εκπαιδευτικό υλικό** Ιστολόγιο Επικοινωνία

Πληροφορίες σχετικά με το σημείο που επιλέξατε.

Γενικές πληροφορίες Γενικά (POI) Γενικό κείμενο **Εκπαιδευτικό κείμενο** Γενική βιβλιογραφία Ειδική βιβλιογραφία Αρχαία κείμενα Επιγραφές

Πολυμεσικό υλικό Αποστολή νέας βιβλιογραφίας

Σύμφωνα με τη **μυθολογία** ο Ηρακλής ήρθε στην περιοχή, μαζί με τον φίλο του τον Αβδηρο, για να πιάσει τα ανθρωποφάγα άλογα του Θράκα βασιλιά Διομήδη. Ο Αβδηρος όμως φαγώθηκε από τα άλογα κι ο Ηρακλής έδωσε το όνομά του σε μια νέα πόλη... Τι να απηχεί ο μύθος αυτός; Τι δυσκολίες να αντιμετωπίσαν οι πρώτοι Έλληνες που αποίκισαν την περιοχή; Πώς να επικράτησαν τελικά έναντι των ντόπιων Θρακών αλλά και της θανατηφόρας ελονοσίας που μάζεψε την περιοχή; Μέσα από τα ερείπια της πόλης ή καλύτερα των πόλεων των Αβδηρών κάντε ένα ταξίδι στο παρελθόν, σε μια από τις **ακμαιοτέρες** πόλεις του βόρειου Αιγαίου. Αν κουραστείτε από την περιήγηση, θυμηθείτε να... πάρετε το μπάνιο σας στα απομεινάρια ενός ρωμαϊκού λουτρού που έχει αποκαλυφθεί μερικώς. Για αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τα αρχαία Αβδηρα μπορείτε να ανατρέξετε στην εκπαιδευτική έκδοση **«Ελα να σου δείξω τα Αβδηρα»**, στα ενημερωτικά φυλλάδια που διατίθενται στον χώρο και στο **χρονολόγιο** με τα βασικά γεγονότα της πόλης. Αν θέλετε να παίξετε με δραστηριότητες κατά την περιήγηση σας κατεβάστε και εκτυπώστε το σχετικό **Φύλλο εργασίας**.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ
Η προτεινόμενη διαδρομή βασίζεται στο **σχέδιο** του αρχαιολογικού χώρου και σε επιλογή από τα βασικά μνημεία, στα οποία παραπέμπουν τα Νούμερα. Μπορείτε να ξεκινήσετε την περιήγησή σας από το σύγχρονο **λιμανάκι**, για να ανακαλύψετε, ανάμεσα στις βάρκες και τους γλάρους, τις πέτρες από τον αρχαίο λιμενοβροχίονα μέσα στη **θάλασσα**. Πρόκειται για ένα από τα δυο λιμάνια που είχαν τα Αβδηρα. Τα ερείπια του αρχαίου λιμενοβροχίου, με άξονα τον ποταμό Αβδηρο, τα Αβδηρα ήταν από τα σημαντικότερα εμπορικά κέντρα της αρχαίας Ελλάδας. Τα ερείπια του λιμενοβροχίου, με άξονα τον ποταμό Αβδηρο, τα Αβδηρα ήταν από τα σημαντικότερα εμπορικά κέντρα της αρχαίας Ελλάδας.

Θέσεις του χάρτη

Πρόταση νέου εκπαιδ. περιεχομένου

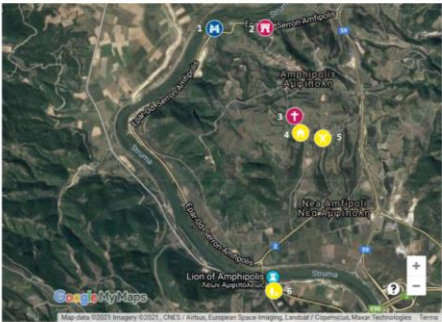
<http://arena.athenarc.gr/>

Προσθήκη Επεξεργασία αλυσίδας WPForms

Αρχική Χάρτης Χρονολόγιο **Εκπαιδευτικό υλικό** Πηγές Θεματικές Ιστολόγιο Επικοινωνία

ARENA English version

3. Αμφίπολη

Εκπαιδευτικό υλικό ΑΜΦΙΠΟΛΗ **Λήψη**

Φύλλο εργασίας ΑΜΦΙΠΟΛΗ **Λήψη**

4. Όλυνθος

Προσθήκη Επεξεργασία αλυσίδας WPForms

Αρχική Χάρτης Χρονολόγιο **Εκπαιδευτικό υλικό** Πηγές Θεματικές Ιστολόγιο Επικοινωνία

ARENA English version

4. Όλυνθος

Εκπαιδευτικό υλικό ΟΛΥΝΘΟΣ **Λήψη**

Φύλλο εργασίας ΟΛΥΝΘΟΣ **Λήψη**

5. Δίον

Πρόταση νέου εκπαιδ. περιεχομένου

Φύλλο εργασίας: **Κατά** την επίσκεψη

- Θεωρία πολλαπλής νοημοσύνης Howard Gardner

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αθήνα

ημερομηνία επίσκεψης: _____

Βρείτε παρακάτω μια παγκμία από δραστηριότητες, για να ανακαλύψετε ευχάριστα και δημιουργικά τον αρχαιολογικό χώρο των Αθηνών!
Τα Μο αντιστοιχούν στην Προτεινόμενη Διάρθρωση.

Είσοδος αρχαιολογικού χώρου

Δραστηριότητα:
Αφήγηση – Κόμικ

Σύμφωνα με τη μυθολογία ο Ηρακλής ηρώε στην περιοχή, μαζί με τον φίλο του τον Αβδηρο, για να πιάσει τα ανθρώπινα όντα του Θράκα βασιλιά Διομήδη. Ο Αβδηρος όμως φανίσθηκε από τα όντα κι ο Ηρακλής έδωσε το όνομά του σε μια νέα πόλη...

Τι να απαντήσει ο μύθος αυτός; Τι δυσκολίες να αντιμετωπίσουν οι πρώτοι Έλληνες που αποίκησαν την περιοχή; Πώς να επικράτησαν τελικά έναντι των ντόπιων Θρακών αλλά και της βασιτεμίας ελκονόσιας που μασέκε την περιοχή;

Αφήγηση τον ιδρυτικό μύθο των Αθηνών με τον Ηρακλή, τον Αβδηρο και το όνομα του Διομήδη στους υπάλληλους της ομάδας σας ή αναπαράστετε τον με **παντομίμα**.

Σχεδιάστε όλοι μαζί σε κόμικ τον μύθο αυτόν αποδίδοντας ο καθένας μία σκηνή. Διακαλύψτε τη διαδικασία, βάζοντας χρονικό όριο κάποιων δευτερολέπτων, στα οποία μπορεί να σχεδιάζει ο καθένας, πριν δώσει το μελίκι στον επόμενο, που θα συνεχίζει το σχέδιο του προηγούμενου!

1	2	3
4	5	6

Πρόταση νέου εκπαιδ. περιεχομένου

Μοναδικότητα ατόμου – επισκέπτη αρχαιολογικού χώρου

Πρόταση νέου εκπαιδευτικού περιεχομένου

ΣΤΑΣΗ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ
1 ^η – ιδρυτικός μύθος Αβδήρων	Αφήγηση – Παιχνίδι μίμησης – Σχεδίαση Κόμικς	Γλωσσική / Κινησθητική / Διαπροσωπική / Λογικομαθηματική / Χωρική
2 ^η – αποικία των Αβδήρων	Συγγραφή – Συνέντευξη από έναν πρώην μετανάστη	Χωροταξική / Ενδοπροσωπική / Διάπροσωπική / Γλωσσική
3 ^η – τα τείχη	Σχέδιο / δραστηριότητα αναπαράστασης	Χωροταξική / Σωματική-κινησθητική / Διαπροσωπική
4 ^η – το ρωμαϊκό λουτρό	Δημιουργία διαφήμισης - Παιχνίδι δραματοποίησης	Γλωσσική / Χωρική / Κινησθητική / Διαπροσωπική
5 ^η – οι χριστιανικοί τάφοι	Ομοιότητες και διαφορές	Χωροταξική / Λογικομαθηματική
6 ^η – νομίσματα	Σχεδίαση – παιχνίδι μίμησης ζώων	Χωροταξική / Νατουραλιστική / Μουσική

Διαμορφωτική αξιολόγηση

Διαμορφωτική αξιολόγηση

«Τα παιδιά παίζει στον αρχαιολογικό χώρο και μουσείο των
Αβδήρων-προτάσεις αξιοποίησης», 24/6/2020

80 εκπαιδευτικοί, 35% πρωτοβάθμιας

- «να πληροφορηθώ σχετικά με τις δραστηριότητες που μπορώ να κάνω στο μουσείο και τον αρχαιολογικό χώρο»
- «διασκεδαστικές και παιγνιώδεις δράσεις»
- «βέλτιστες πρακτικές αναφορικά με σχολεία σε αρχαιολογικούς χώρους»
- «δημιουργικές προτάσεις και στρατηγικές για διαφορετική και διαδραστική προσέγγιση του χώρου»

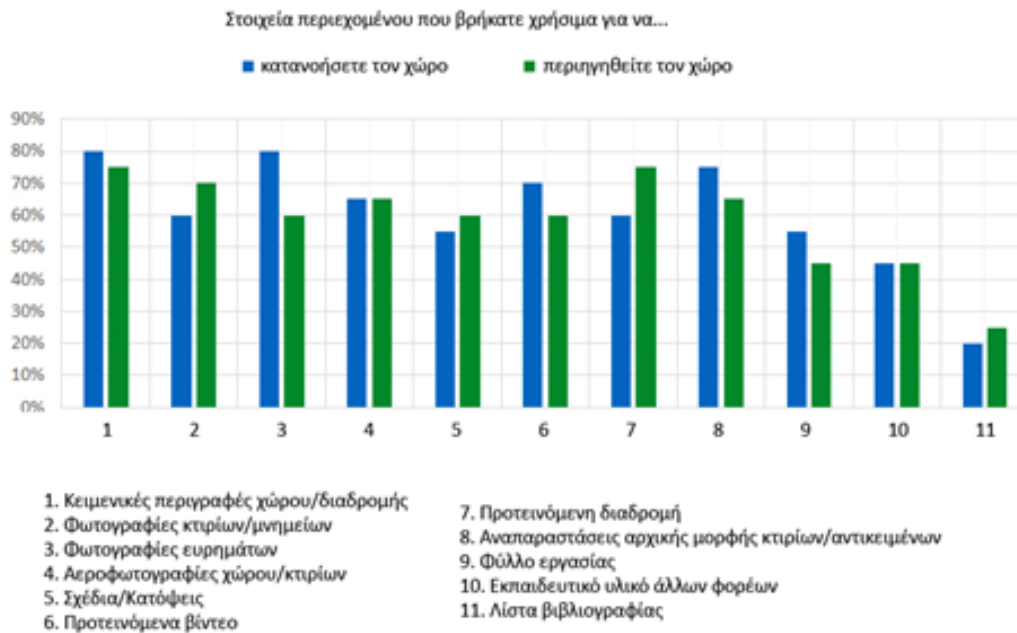
Διαμορφωτική αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο
20 συμμετέχοντες

κλειστού & ανοιχτού
τύπου

παρανοήσεις:
φύλλα εργασίας

προτάσεις:
περισσότερα
εργαλεία ΤΠΕ

Άλλα εργαλεία του ARENA

πριν & μετά την επίσκεψη

Αρχαία κείμενα & Επιγραφές

«Φωνή» αρχαίων
συγγραφέων /
ανθρώπων

Home Map Timeline Blog Contact Greek version

Information about the site chosen.

Instructions General (POI) General text General bibliography Special bibliography Ancient texts **Inscriptions** Multimedia content New bibliographical entry

Θεόπομπος: ἔντραψε τὴν σπηλιὰν τὴν διὰ λαβούσας καὶ τοὺς τὸ πολυπόδιον, **Translation:** undefined, **Details:** S.P. Peppink, Athenaei dipnosophistarum epitome, vols. 2.1-2.2, Leiden: Brill, 2.1:1937; 2.2:1939: 2.1:3-174; 2.2:3-162.

Αἰνείας Τακτικός, (περ. 350 π.Χ.), Περὶ τοῦ πῶς χρὴ πολιιοκοινομένους ἀντέχειν, 15.8-10, **Excerpt:** (8) Τριβαλλῶν ἐμβαλλόντων εἰς τὴν Ἀβδηριτῶν χώραν, ἐπέεζελόντες Ἀβδηρίται καὶ παρὰ- ταῖς ποιράμενοι κάλλιστον ἔργον εἰργάσαντο- συμβαλόντες γὰρ κατέβαλον πολλοὺς καὶ ἐνίκων πλῆθος πολὺ καὶ μάχων. (9) Οἱ δὲ Τριβαλλοί, ἀγανακτῆσαντες τῷ συμβάντι, ἀπαλλαγέντες καὶ ἀναλαβόντες αὐτοὺς, πάλιν ἀφικόμενοι εἰς τὴν χώραν καὶ ἐνέδρας προκαθίσαντες ἔκειρον τὴν χώραν τῶν Ἀβδηριτῶν οὐ πάρῳ τῆς πόλεως, οἱ δὲ Ἀβδη- ρίται ὑπερφρονήσαντες αὐτῶν διὰ τὸ προεργασμένον ἔργον (5) ἐπεβόησαν πανοῦδῃ πάσῃ ῥώμῃ καὶ προθυμίᾳ· οἱ δὲ ὑπήγον αὐτοὺς εἰς τὰς ἐνέδρας. (10) Ὅπου δὲ λέγεται ἐκ μιάς πόλεως, τοσαύτης γε τὸ μέγεθος, πλείστους ἐν ἑλα- χίστῳ χρόνῳ ἀπολέσθαι. Οὐδὲ γὰρ ἀκούσαντες τὸν ὄλεθρον τῶν πρώτων ἐπέεζελόντων οἱ ἄλλοι ἐπέσχον τῆς βοήθειας, ἀλλ' ἄλλος ἄλλον παρακαλῶν ἔσπευδεν βοηθεῖν τοῖς ἐπε- (5) ξελθοῦσι, **μέχρι ἡρημώσῃ ἡ πόλις ἀνδρῶν**, **Translation:** undefined, **Details:** A.-M. Bon and A. Dain, Enée le tacticien. Poliorcétique, Paris: Les Belles Lettres, 1967: 1-91.

Ἀνακρέων, (6ος-5ος αἰ.π.Χ.), ἀπόσπασμα 160a, **Excerpt:** "Ἀβδηρα καλὴ Τηϊῶν ἀποικίη, **Translation:** "Abdera, beautiful colony of the Teians" English (H.C. Hamilton, Esq., W. Falconer, M.A., 1903), **Details:** D.L. Page, Poetae melici Graeci, Oxford: Clarendon Press, 1962 (repr. 1967 (1st edn. corr.)): 172-227, 232, 234

Names of sites on the Map

1 Abdera (Xanthi)	1 Achladochori (Serres)	1 Adam Zagkliveriou (Thessaloniki)	1 Adriani (Drama)
1 Adrianos-Svoronos (Pieria)	1 Aegae (Chalkidike)	1 Agiochori (Serres)	1 Agios Ioannis (Thasos)
1 Agios Ioannis Prodromos-Vigla (Athos)	1 Agriane (Serres)	1 Aginio (Pieria)	1 Aineia (Thessaloniki)
1 Aisyme (Evros)	1 Akanthos (Chalkidike)	1 Akontisma (Kavala)	1 Akrothooi (Athos)
1 Alike (Evros)	1 Alike (Thasos)	1 Aliphanta (Lesvos)	1 Alistrate (Serres)
1 Aloros (Imathia)	1 Amali (Lesvos)	1 Amaxades (Rhodope)	1 Ambelakia (Evros)

- Ιστορία βασικών θέσεων
- Γενική ιστορία ευρύτερης περιοχής και Ελλάδας

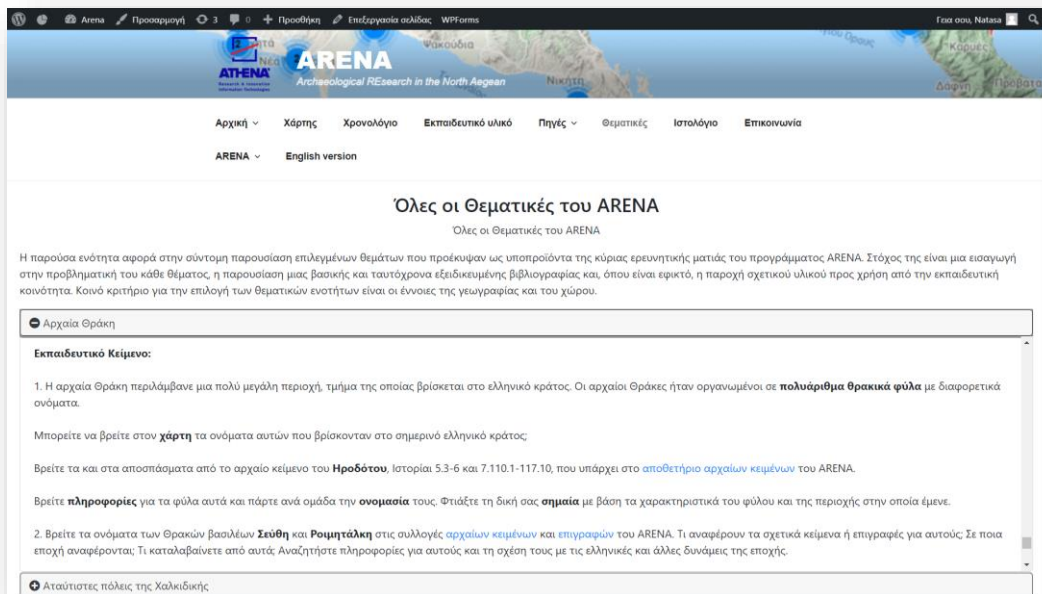

Θεματικές

Συνολική προσέγγιση

- Αρχαία Θράκη
- Αταύτιστες θέσεις Χαλκιδικής
- Η Θάσος ως μελέτη περίπτωσης

Ερευνητικό και εκλαϊκευμένο περιεχόμενο

Διάχυση: παρουσιάσεις-συνέδρια

- Education VIA Culture Conference 18-20/12/2020
- Φοιτητές Τμήματος Γλώσσας, Φιλολογίας & Πολιτισμού Παρευξινίων Χωρών, ΔΠΘ
- Workshop 'Reframing Heritage Education in Egypt (ReHeED) - Heritage Education in the context of schools, museums and archaeological sites'

κατανόηση παρελθόντος/παρόντος
καλλιέργεια δεξιοτήτων
ιστορική ενσυναίσθηση

ελεύθερο περιεχόμενο/εργαλείο
τοπική κοινωνία/εκπαίδευση

5 θέσεις: Άβδηρα, Φίλιπποι,
Αμφίπολη, Όλυνθος, Δίον

επί τόπου επισκέψεις

ΑΘΙΝΑ

Έρευνα & Καινοτομία
Τεχνολογίες Πληροφορίας

Τα παρουσιαζόμενα έργα υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της Πρόσκλησης με κωδικό 031 με τίτλο «ΔΡΑΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ», που χρηματοδοτείται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία», ΕΣΠΑ 2014-2020 ΕΣΠΑ 2014-2020, με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης). Αναλυτικά: "Υπολογιστικές Επιστήμες και Τεχνολογίες Δεδομένων, Περιεχομένου και Αλληλεπίδρασης" (MIS 5002437) με 3 υποέργα: Υποέργο 1 «Γλωσσικές Τεχνολογίες Ανάλυσης Περιεχομένου και Αλληλεπίδρασης», Υποέργο 2 «Τεχνολογίες Ανάλυσης Περιεχομένου στον Πολιτισμό», Υποέργο 3 «ΜΕΔΑ: Μεγάλα Δεδομένα – Προκλήσεις, Μέθοδοι και Τεχνικές Αποδοτικής Διαχείρισης» και "Καινοτόμος εφαρμογή του βιομηχανικού διαδικτύου των πραγμάτων σε ευφυή περιβάλλοντα" (MIS 5002434) με Υποέργο 1: "Καινοτόμος εφαρμογή του βιομηχανικού διαδικτύου των πραγμάτων σε ευφυή περιβάλλοντα".

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΑΝΕΚ

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΘΗΝΑ

Έρευνα & Καινοτομία
Τεχνολογίες Πληροφορίας

Ευχαριστούμε!